

Par globālo izglītību – saistoši, praktiski un aizraujoši

Madonas pilsētas 1. vidusskolas komanda – Līga Kārklīņa (no kreisās), Arnīta Krīgere, Jolanta Riekstiņa un Zigfrīds Gora – Ingūnas Irbītes prezentētajā nodarbībā „Migrācija: globālais un personīgais”.

IK DAIGA KĻANSKA

Ir pagājis jau vairāk nekā pusotrs gads, kopš sākās Izglītības attīstības centra (IAC) sadarbība ar 21 Latvijas skolu komandu projektā „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos”. „Šajā skrējienā nu jau redzam, kā esam mainījušies paši, un, galvenais, esam devuši impulsu mainīties arī citiem, izvērtējot savu skatu uz pasaules notikumiem un savām iespējām tos ietekmēt. Viens no būtiskākajiem sasniegumiem ir skolu paveiktais darbs projektā piedāvāto globālās izglītības materiālu aprobācijas periodā no 2014. gada februāra līdz maijam,” stāsta projekta publicitātes un sabiedrisko attiecību koordinatore **Diāna Stendzeniece**.

Šajā laikā skolās ir notikušas 227 globālās izglītības mācību stundas, kurās piedalījušies 4375 skolēni. Globālā tematika ir integrēta projektu nedēļas norisēs. Ir gūta pārliecība, ka globālo procesu izpratnes veidošana ir aktuāla ne tikai skolēnu, bet arī pieaugušo vidū. Projekta dalībnieki ir organizējuši pasākumus savu skolu un novadu metodiskajām apvienībām, notikuši resursu taupīšanas un dabai draudzīga dzīvesveida tematikai veltīti konkursi. Visas projekta dalībiskolas pavasarī piedāvāja atvērto durvju pasākumus globālajā izglītībā, kuros piedalījās skatītāji – pašu kolēģi, citu skolu skolotāji, IAC pārstāvji, novadu izglītības pārvalžu speciālisti un Valsts izglītības satura centra eksperti.

Projekta dalībnieku vidū atzinīgi tika novērtēta skolotāju pieredzes apmaiņas vizīte Igaunijā (Sāremā) 2014. gada 16. un 17. jūnijā, tajā piedalījās 8 projekta dalībiskolas no Latvijas un 11 – no Igaunijas. Viena no šī apmaiņas pasākuma veiksmēm bija iespēja iegūt igauņu kolēģu izstrādātos globālās izglītības

materiālus (krievu valodā), kas, pēc Latvijas skolotāju vārdiem, ir „zelta vērtē”.

IAC, īstenojot projektu „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos”, septembra beigās un oktobra sākumā 21 projektā iesaistītajai skolas komandai rikoja otro reģionālo semināru, kura dalībniekiem bija iespēja iesaistīties vairākās nodarbībās, ko vadīja IAC lektore Daina Zelmene, Ingūna Irbīte un Danute Dūra, kā arī paplašināt redzesloku, klausoties pieredzes stāstos par latviešu karavīru miera uzturēšanas misijām Irākā un Afganistānā, vietējā patēriņa globālo ietekmi un godīgas tirdzniecības projektu. Tā kā šis bija projekta dalībnieku pēdējais seminārs, laikraksts „Izglītība un Kultūra” uzklusēja gan projekta nodarbību saturu izstrādājošo lektoru, gan dalībnieku atziņas par ieguvumiem projekta īstenošanas gaitā.

Izaicinājums – kā sakārtot materiālus atbilstoši mācību standartam

Projekta „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos” satura un metodikas koordinatore Latvijā **D. Zelmene** stāsta, ka, jau plānojot projekta saturu, tika ievērotas tās globālās izglītības tēmas, kas ir aktuālas gan pasaulē, gan Eiropā un kas būtu interesantas arī Latvijas skolēniem: „Jau iepriekšējā projektā „Skolas kā satelīti attīstības izglītībā” bijām novērojušas, ka dabas, vides un ekoloģijas tematika ir aizraujoša, bet ir arī tā sauktās neērtās tēmas, piemēram, bads un nabadzība, par kurām stundās izvairās runāt. Mums ir izdevies izveidot saistošu materiālu, lai runātu arī par badu un nabadzību pasaulē, un esam saņēmušas labas atsauksmes par materiāliem.”

Runājot par projekta izaicinājumiem, projekta sadarbības ko-

ordinatori Latvijā **I. Irbīte** atzīst, ka daudz ir domāts par to, kā sakārtot materiālus, lai tie iekļautos mācību standartu kontekstā un nebūtu atrauti no obligātā mācību priekšmetu satura. „Mūsu mājaslapā ir aprobācijas statistika, kas liecina, ka ar uzdevumu esam tikuši galā un skolotāji mūsu piedāvājumu nav uztvēruši kā papildu darbu, bet gan veiksmīgi izmantojuši mācību procesā, jo sagatavotās nodarbības sniedza skolotājiem ierosmi interesantākam mācīšanas veidam, pieejai dažādām tēmām. Skolotāji atzina, ka ikdienas darbā galvenais izaicinājums ir laika faktors – ko no priekšlikumiem stundās izdodas paspēt izmantot. Protams, labāk, ja ir jāatlicina laiks, lai no daudz kā paņemtu kaut ko, nevis ja ir tukšas rokas,” uzskata I. Irbīte.

Abas satura autore atzīst, ka, gatavojot projektu, pašas īsti nevar izmērīt, cik laika velta tēmu sagatavošanai, satura izstrādei, jo viena aisberga daļa ir tas, ko izlasa, piemēram, par sāmiem, bet otra – kamēr izdomā, ko un kā darīt ar šo materiālu metodiski. Ir grūti laikā izmērīt arī iepriekšējo pieredzi, kas ir izmantota materiālu tapšanā.

„Mums, autoriem, semināri ir kā svētki, jo redzam, vai un kā cilvēki piedāvāto uztver, atzinīgi pieņem. Tēmas par sāmiem, par kafijas ceļu uztveru kā savus bērnus. Vienīgi žēl, ja kolēģi nesaņem visu piedāvājumu pasaules mērogā, taču tas ir arī saprotams, jo visu nav iespējams aptvert. Globālā izglītība ir īpaši interesanta ar to, ka tēmu loks ir praktiski neizmēļams,” stāsta D. Zelmene.

Autore atzīst, ka projekts ir bijis interesants un ir žēl, ka tas pēc gada beigsies. Runājot par globālās izglītības idejas dzīvotspēju nākotnē, I. Irbīte stāsta, ka

projekta 21 dalībiskolas komandas visā Latvijā ir aģenti, kas dalās ar savu pieredzi, projektā izstrādātajiem materiāliem novadu mācību priekšmetu metodisko apvienību sanāksmēs. „Arī paši tālākizglītības kursus informējam par materiāliem un to izmantošanas iespējām. Daina katru mēnesi projekta mājaslapā www.globalaizglitiba.lv ievieto informāciju – resursi skolām, aktualitātes, idejas skolu aktivitātēm, piemēram, oktobrī – Pasaules pārtikas dienai veltīta nodarbība ar prezentāciju, idejām darbam klasē. Atliek tikai darboties,” pedagogus aicina I. Irbīte.

Skolēniem patīk praktiskas nodarbības

Madonas pilsētas 1. vidusskolas sociālo zinību skolotāja **Līga Kārklīņa** stāsta, ka skolas komanda viņu ir iesaistījusi projektā tādēļ, ka globālās izglītības nodarbību temati ir cieši saistīti ar viņas mācību priekšmetu. Skolotāja priecājas, ka stundas ir sakārtotas pa pāriem – skolēni tajās var pagūt izpildīt arī praktiskus uzdevumus, kas viņus ļoti interesē, tādējādi arī vairāk iemācās. „Kopā ar 6. klases skolēniem īstenojam nodarbību par godīgu tirdzniecību. Vispirms klasē izpētījām piecas sertifikācijas zīmes, kuras apliecina, ka produkta ražotājs un darbinieki ir saņēmuši godīgu atlīdzību par savu darbu, kā arī pievērš uzmanību bioloģiskās lauksaimniecības un vietējā ražojuma produktu sertifikācijas zīmēm. Piemēram, netālu no mūsu skolas darbojas piena pārstrādes uzņēmums „Lazdonas piensaimnieks”, kas ražo garšīgus un veselīgus produktus no vietējām izejvielām, tādējādi saudzējot pasaules resursus. Iepriekš vienojos ar lielveikala vadību, ka skolēni varēs pētīt produktus un meklēt go-

dīgas tirdzniecības, vietējo produktu un dabiskas produkcijas zīmes. Skolēni veikalā aizrautīgi meklēja produktus un ar telefoniem fotografēja tos, uz kuriem bija atraduši zīmes, par kurām tikām runājuši klasē. Pēc tam viņi šīs zīmes meklēja arī mājās, pārskatot produktus ledusskapī un skapišos. Iespējams, ka skolēnam mācībās neveicas, bet šādā nodarbībā arī viņš aizraujas un var sevi apliecināt – un tas ceļ arī viņa pašapziņu. Ir skaidrs, ka tradicionālās mācību metodes mūdienu skolēniem nav efektīvas, jo samazinās uzmanības koncentrēšanas laiks. Uzdevumiem ir jābūt praktiskiem, lai skolēni redzētu praktisku jēgu. IAC lektoru izstrādāto nodarbību saturs ir ļoti interesants, daudzveidīgs un ērti izmantojams dažādos mācību priekšmetos. Lai katrs skolotājs izstrādātu tik kvalitatīvas nodarbības, ir vajadzīgs daudz laika, resursu, kas skolotājiem ne vienmēr ir,” atzīst skolotāja Līga.

Citādi strādāt vairs nemaz neprastu

Babītes vidusskolas sākumskolas un latviešu valodas skolotāja **Janīna Amola** atzīst, ka IAC jau vairākus gadus ļoti prasmīgi vada sociālo zinību priekšmeta metodisko darbu Latvijā. „Esmu gandarīta, ka Babītes vidusskolas pedagoga komandas pieteikums tika atzīts par veiksmīgu dalībai projektā „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos”. IAC izstrādātie nodarbību materiāli un semināri sociālo zinātņu skolotājiem ir vērtīgāki nekā jebkuras augstskolas studiju programma. Te ir tādi instrumenti, pieejas un stratēģijas, ar kurām skolotājs var ieiet jebkurā klasē un jebkurā tēmā pat bez lielas sagatavošanās,” izstrādātās nodarbības vērtē J. Amola.

Latgales novada skolu – Baltinavas vidusskolas, Balvu Valsts ģimnāzijas, Daugavpils 10. vidusskolas, Jēkabpils Vakara vidusskolas, Līvānu 1. vidusskolas, Špoģu vidusskolas un Varakļānu vidusskolas – skolotāju komandas kopā ar IAC lektorēm.